

Handläggare
Josefin Lokvist
Telefon: 08-50812197**Till**
Södermalms stadsdelsnämnd
23 januari 2025

Promemorian Aktivitetskrav inom försörjningsstödet – för arbete, egenförsörjning och nationell likformighet (DS 2024:29)

Remiss från Kommunstyrelsen KS 2024/1299

Förvaltningens förslag till beslut

1. Stadsdelsnämnden överlämnar förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen.
2. Ärendet förklaras omedelbart justerat.

Sammanfattning

I promemorian Aktivitetskrav inom försörjningsstödet – för arbete, egenförsörjning och nationell likformighet (DS 2024:29) föreslås att det ska införas ett aktivitetskrav för rätt till försörjningsstöd och en skyldighet för kommuner att tillhandahålla aktiviteter. Bestämmelserna om aktivitetskravet förs in i socialtjänstlagen.

Förvaltningen instämmer i utredningens konstaterade om att långa tider av passivitet och bidragsberoende ökar risken för utanförskap och psykisk ohälsa vilket inte sällan leder till att människor hamnar längre bort från ordinarie arbetsmarknad. Vidare anser förvaltningen att de krav som Sveriges kommuner och regioner (SKR) ställer på den reform som föreslås är högst relevanta. Förvaltningen ser bland annat behov av tydliggörande i det statliga respektive kommunala ansvaret när det gäller aktivitetskrav.

Bakgrund

Kommunstyrelsen har remitterat ärendet Promemorian Aktivitetskrav inom försörjningsstödet – för arbete, egenförsörjning och nationell likformighet (DS 2024:29) till Södermalms stadsdelsnämnd för yttrande senast 24 januari 2025. Ärendet har även remitterats till stadsledningskontoret, arbetsmarknadsnämnden och socialnämnden samt stadsdelsnämnderna Farsta och Hägersten-Älvsjö.

Ärendet

I april 2022 beslutade Regeringskansliet att ge en utredare i uppdrag att analysera och föreslå hur ett tillägg om aktivitetsplikt kan införas

i socialtjänstlagen. I mars 2023 beslutade Regeringskansliet om vissa ändringar i uppdraget. Uppdraget ändrades på så sätt att utredaren, i stället för att utreda en aktivitetsplikt för personer som uppbär försörjningsstöd, ska utreda hur ett aktivitetskrav inom försörjningsstödet kan införas. Vad gäller målgruppen anges att aktivitetskravet ska riktas till vuxna män och kvinnor som tar emot försörjningsstöd, det sägs således nu inte något om att stå till arbetsmarknadens förfogande i sammanhanget. I den ändrade uppdragsbeskrivningen tydliggörs också att aktivitetskravet, tillsammans med andra eventuella aktiviteter på deltid såsom exempelvis studier och deltidsarbete, ska motsvara den enskildes arbetsförmåga vilket i normalfallet är på heltid. Utredaren ska även analysera och ta ställning till vilka samhällsnyttiga insatser som kan ingå i ett aktivitetskrav och lämna exempel på sådana insatser.

Utredningens förslag

Aktivitetskrav i socialtjänstlagen

I utredningen föreslås att det ska införas ett aktivitetskrav för rätt till försörjningsstöd och en skyldighet för kommuner att tillhandahålla aktiviteter. Bestämmelserna om aktivitetskravet förs in i socialtjänstlagen.

I utredningen framgår att tydligare krav på aktivitet kommer att innebära att alternativet att ta emot försörjningsstöd utan aktivitet kommer att vara uteslutet för den som har förmåga att delta. Utredningen bedömer att för vissa personer bör detta vara ett incitament att öka ansträngningarna att uppnå egen försörjning genom arbete eller att börja studera, något som också bidrar till att bryta passivitet.

Inom det ekonomiska biståndet finns redan i dag implicita krav på aktivitet. Men regelverket är allmänt hållet och tolkning och tillämpning varierar påtagligt mellan olika kommuner. Vissa kommuner ställer redan i dag aktivitetskrav på de individer som uppbär försörjningsstöd och har förmåga att delta i aktiviteter. Andra kommuner gör inte alls några arbetsmarknadsinsatser för personer med försörjningsstöd. Ett tydligare regelverk på området innebär således ökad rättssäkerhet och likformighet.

Många av de personer som tar emot försörjningsstöd står långt från arbetsmarknaden och kan inte genom en enskild insats förväntas få ett arbete i närtid. Det är inte heller så att aktiviteterna inom aktivitetskravet i någon större utsträckning kan förväntas vara kompetenshöjande i den meningen att de ger kompetens för specifika yrken. Aktivitetskravet måste ses som en pusselbit i ett större kompetensförsörjningspussel.

Socialnämndens ansvar

I utredningen föreslås en skyldighet för socialnämnden att ansvara för att det finns tillgång till kommunala insatser som möter behovet av meningsfull heltidssysselsättning för vuxna personer som får försörjningsstöd.

Långa tider i passivitet och bidragsberoende ökar riskerna för individen att mer permanent fastna i arbetslöshet och utanförskap. I det perspektivet är ett tydligt och tidigt krav på aktivitet, som innebär att tiden i passivitet förkortas, meningsfullt i sig. Aktiviteterna behöver dock också uppfylla kravet på att ge individen en meningsfull sysselsättning. För detta krävs att aktiviteterna till sin karaktär antingen är utvecklande för deltagarna och för dem närmare arbetsmarknaden och egen försörjning eller är samhällsnyttiga i den bemärkelsen att de tillför något av värde för samhället i stort.

Insatserna inom aktivitetskravet föreslås utgöras av:

1. Aktiviteter som syftar till att motivera individen eller öka hans eller hennes förmåga att ta ett arbete, påbörja en utbildning eller delta i andra insatser som har dessa syften.
2. Aktiviteter som syftar till att öka individens språkliga förutsättningar att ta ett arbete, påbörja en utbildning eller delta i andra insatser som har dessa syften.
3. Arbetsplatsförlagda aktiviteter inom en kommunal förvaltning.
4. Aktiviteter inriktade på jobbsökande.

Insatserna inom aktivitetskravet ska enligt förslaget vara utformade på ett sådant sätt att personer som deltar är oförhindrade att ta en anställning och även i övrigt kan stå till arbetsmarknadens förfogande.

Målgrupp

Socialnämnden föreslås vara skyldig att kräva deltagande i aktiviteter av en vuxen person som får försörjningsstöd sedan minst två månader. Samtidigt behöver socialnämnden enligt utredningen viss tid för att utreda individens behov, vid behov samråda med Arbetsförmedlingen och få fram en plats i en lämplig aktivitet. Genom en tvåmånadersgräns undviks också att aktivitetskrav ställs på den som har behov av försörjningsstöd endast under en kort tid. Socialnämnden ska dock ha möjlighet att ställa krav på deltagande även innan personen har fått försörjningsstöd i två månader, exempelvis vid behov att kontrollera en individ vid misstanke om att individen arbetar svart. Krav på deltagande i aktiviteter får inte ställas på den som redan har sysselsättning på heltid i form av arbete, studier eller statliga, kommunala eller regionala insatser, har

uppnått riktåldern för pension, har sjukersättning eller är föräldraledig med ett barn som inte har fyllt ett år. Om den enskilde utan godtagbart skäl avböjer att delta i insatser enligt aktivitetskravet ska socialnämnden kunna vägra eller sätta ned fortsatt försörjningsstöd. Detsamma ska gälla om den enskilde utan godtagbart skäl uteblir från insatserna.

Krav på planering

Socialnämnden ska, när den ställer krav på en enskild att delta i insatser enligt aktivitetskravet, upprätta en individuell plan för insatserna. I planen ska rimlig tid avsättas för arbetssökande. Den föreslagna regleringen av aktivitetskravet är relativt allmänt hållen, bland annat på grund av både kommuners och individers olika förutsättningar. Det är därför viktigt att säkerställa att aktiviteterna fyller sitt syfte, att föra individen närmare arbetsmarknaden. Det är angeläget att reflektera över syftet med aktiviteterna och vad de ska leda till, såväl i förhållande till den egna verksamheten och individens förutsättningar som i förhållande till verksamheten hos andra aktörer.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts i stadsdelsdirektörens stab- och kansli i samverkan med sociala avdelningen. Ärendet har behandlats i förvaltningsgruppen och pensionärsrådet den 13 januari 2025.

Förvaltningens synpunkter och förslag

Förvaltningen instämmer i utredningens konstaterade om att långa tider av passivitet och bidragsberoende ökar risken för utanförskap och psykisk ohälsa vilket inte sällan leder till att människor hamnar längre bort från ordinarie arbetsmarknad. Vidare anser förvaltningen att de krav som Sveriges kommuner och regioner (SKR) ställer på den reform som föreslås är högst relevanta.

SKR menar bl.a. att

- De insatser som erbjuds ska vara kunskapsbaserade, individanpassade, parallella och sammanhållna.
- Insatser ska genomföras utan avbrott och i nära samarbete med Arbetsförmedlingen.
- Barn till föräldrar som kan vara föremål för aktivitetskravet ska ha rätt till förskola och fritidshem på heltid.
- För kvalitet och likvärdighet över landet krävs finansiering till kommunerna samt stöd för implementering och uppföljning av reformen.

Förvaltningen ser behov av tydliggörande i det statliga respektive kommunala ansvaret när det gäller aktivitetskrav. Att införa ett krav på kommuner att tillhandahålla insatser som är utformade på ett sätt

att personer som deltar är oförhindrade att ta ett arbete och även i övrigt kan stå till arbetsmarknadens förfogande förutsätter att kommunen kan erbjuda meningsfulla aktiviteter som samtidigt inte är helt beroende av kontinuerlig bemanning. Utredningen lyfter förslag om att kommuner ska kunna vägra eller minska försörjningsstöd under vissa omständigheter. Detta ser förvaltningen som särskilt problematiskt utifrån socialtjänstens yttersta ansvar för att medborgare har medel för det omedelbara livsuppehållet. För det fall kommuner ges en skyldighet att överväga detta förutsätts, förutom möjlighet till individuell bedömning, ett starkt barnperspektiv där risk- och konsekvenser av ett sådant beslut blir vägledande i beslutsfattandet.

Barnrättsanalys

Utredningens förslag kommer att beröra barn vars förälder eller föräldrar ansöker om försörjningsstöd. Hänsyn till barnets bästa innebär att barnets situation också behöver tas hänsyn till när vuxna ansöker om försörjningsstöd. På ett allmänt plan syftar förslaget till att främja den biståndssökandes möjligheter att på sikt få ett arbete och bli självförsörjande. Att föräldrar blir självförsörjande och att därigenom hushållets ekonomiska situation förbättras bör vara positivt också ur ett barnrättsperspektiv. Samtidigt ser förvaltningen att utredningens förslag om att kommuner ska kunna vägra eller minska försörjningsstöd under vissa omständigheter skulle kunna vara negativt ur ett barnrättsperspektiv. För det fall kommuner ges en skyldighet att överväga detta förutsätts ett starkt barnperspektiv där risk- och konsekvenser av ett sådant beslut blir vägledande i beslutsfattandet.

Jämställdhetsanalys

Utredningens förslag syftar till att alla som får försörjningsstöd, oavsett kön, kommer att möta likartade krav och få samma möjligheter, oavsett var i Sverige de bor. Det ska vara tydligt för individen vad som förväntas av henne eller honom vid en ansökan om ekonomiskt bistånd. Socialstyrelsen har i en återrapportering till regeringen konstaterat att kvinnor som tar emot ekonomiskt bistånd i mindre utsträckning än män tar del av arbetsbefrämjande insatser. En generell inriktad reglering avseende vilka krav som ska ställas på individen och vilka insatser kommunerna ska tillhandahålla samt att dessa insatser ska syfta till att föra individen närmare arbete eller studier, bör enligt förvaltningens uppfattning kunna ge positiva effekter i detta perspektiv.

Förvaltningen föreslår att stadsdelsnämnden överlämnar tjänsteutlåtandet till kommunstyrelsen som svar på remissen.

Alexandra Wynn
Stadsdelsdirektör
Södermalms
stadsdelsförvaltning

Maria Klemets Hellberg
Avdelningschef
Södermalms
stadsdelsförvaltning

Bilagor

1. Promemorian Aktivitetskrav inom försörjningsstödet – för arbete, egenförsörjning och nationell likformighet (DS 2024:29)

Attesterat av

Detta dokument har godkänts digitalt av följande personer:

Namn	Datum
Alexandra Wynn, Stadsdelsdirektör	2024-12-20
Maria Klemets Hellberg, Avdelningschef	2024-12-20